

SXEDIO.G95

7.10.1959: Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΙΒΑΣ - ΔΙΓΕΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΩΝΤΑΙ ΣΤΗ ΡΟΔΟ ΚΑΙ ΕΠΙΛΥΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και ο Στρατηγός Γρίβας αποφάσισαν όπως συναντηθούν στη Ρόδο σε μια προσπάθεια να επιλύσουν τις διαφορές που είχαν εμφυλοχορήσει μεταξύ τους και έφθαναν στο σημείο της έχθρας έξι μόλις μήνες μετά τον τερματισμό του αγώνα της ΕΟΚΑ κι' ενώ ακόμα συνεχίζονταν οι προσπάθειες για να δημιουργηθεί και στεριώσει το ανεξάρτητο κυπριακό κράτος.

Οι διαφορές μεταξύ των δύο ηγετών χώριζαν τον λαό όλο και πρισσότερο, σε Γριβικούς και Μακαριακούς και το κακό έπαιρνε συνεχώς διαστάσεις με απρόβλεπτες συνέπειες.

Στις 7 Οκτωβρίου ο Αρχιεπίσκοπος αναχώρησε στη Ρόδο, με συνοδεία εκπροσώπων όλων των Κυπριακών εφημερίδων. Από την Αθήνα έφθασε κι ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας- Διγενής.

Η πρώτη συνάντηση έγινε το απόγευμα της ίδιας ημέρας.

Παρόντες ήταν οι Αντώνης Γεωργιάδης, Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, Νίκος Κρανιδιώτης, σύνδεσμος με την Ελληνική Κυβέρνηση και ο Λουκής Ακρίτας.

Η συνάντηση έγινε μέσα σε μια πολύ διαφορετική ατμόσφαιρα από εκείνη που είχε δημιουργηθεί με τις δηλώσεις, τις αντιδηλώσεις και τις αλληλοκατηγορίες μέσον του τύπου.

Σαν οι δύο ηγέτες βρέθηκαν πρόσωπο με πρόσωπο άλλαξαν αμέσως τακτική. Κι' αυτό ήταν καλό σημάδι.

Σύμφωνα με τον απεσταλμένο της εφημερίδας ΕΘΝΟΣ Φάνο Κωνσταντινίδη, **(8.10.1959)** οι δυο ηγέτες μόλις βρέθηκαν αντιμέτωποι αντάλλαξαν δύο πολύ ενθαρρυντικές φράσεις:

- Χαιρετίζω το Στρατηγό, είπε ο Μακάριος κι

έσφιξε το χέρι του Διγενή.

- Χαιρετίζω τον Μακαριώτατο, ανταπάντησε ο Γρίβας.

Και μπροστά στις δεκάδες των φωτογράφων που παρακολουθούσαν τη σκηνή οι δύο ηγέτες αγκαλιάστηκαν και αντάλλαξαν ασπασμό "σχεδόν δακρύοντες".

Στη συνέχεια δέχθηκαν να φωτογραφηθούν "μειδιώντας", κι' ευχήθηκαν επιτυχία στις συνομιλίες τους:

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχε επίσης πολλά καλά λόγια να πει για τον Αρχηγό της ΕΟΚΑ προλειαινώντας το έδαφος των συνομιλιών.

Σε δήλωση κατά την άφιξη του ο Μακάριος ανέφερε (Μεταγλώττιση):

"Τα αισθήματα τα οποία μας διακατέχουν θα οδηγήσουν γρήγορα σε συνεννόηση για την αξιοποίηση των θυσιών του Κυπριακού λαού και την ευημερία του. Κατά τις συναντήσεις μας θα πρυτανεύσει πνεύμα πραγματικής αγάπης προς τον Κυπριακό λαό, απηλλαγμένο κάθε προσωπικής φιλοδοξίας".

Εξ άλλου σε χαιρετισμό του προς το λαό της Ρόδου πρόσθετε αναφερόμενος στο Στρατηγό Γρίβα:

"Μια νέα πολιτεία κτίζεται στο μυχό της Μεσογείου πάνω στα αρχαία θεμέλια ενός λαμπρού ελληνικού πολιτισμού και μιας υπέρκαλλης ελληνικής παράδοσης. Χάρη στον πατριωσμό και την ανδρεία του Αρχηγού του απελευθερωτικού μας κινήματος ηρωϊκού Στρατηγού Γρίβα -Διγενή, και την αυτοθυσία και τους επικούς αγώνες του Κυπριακού λαού, ο αποικιακός ζυγός ανατράπηκε από τον τράχηλο της πολυπαθούς νήσου μας και μια ελεύθερη και ανεξάρτητη Κύπρος καταλαμβάνει τη θέση της μέσα στη χορεία των ελευθέρων λαών. Τιμή και δόξα ανήκει στο Στρατηγό Διγενή, ο οποίος αναβίωσε αρχαίες προγονικές αρετές κι έδωσε ουσιαστικό περιεχόμενο στις επαγγελίες περί ελευθερίας της εποχής μας".

Αλλά και ο Διγενής ήταν όλο υποσχέσεις χωρίς ωστόσο να επαινεί το έργο του Μακαρίου:

"Διακατέχομαι από αισθήματα τα οποία πιστεύω, ότι θα οδηγήσουν γρήγορα σε συνεννόηση, προς αξιοποίηση των θυσιών του λαού μας και της ευημερίας του. Κατά τις συνομιλίες μας θα πρυτανεύσει το πνεύμα της πραγματικής αγάπης προς τον Κυπριακό λαό, απαλλαγμένο από κάθε προσωπική φιλοδοξία.

Στέλλουμε στον Κυπριακό λαό χαιρετισμό απεριόριστης αγάπης και αφοσίωσης. Πάντοτε θα αγωνιζόμαστε για τα δίκαια του λαού".

Οι συνομιλίες έγιναν στο ξενοδοχείο "Ρόδον" στο οποίο διέμενε ο Αρχιεπίσκοπος.

Στην πρώτη προκαταρκτική συνάντηση παρέστησαν κι οι Πολύκαρπος Γιωρκάτζης και Νίκος Κρανιδιώτης.

Αργότερα οι δυο άνδρες αποσύρθηκαν μόνοι στο υπνοδωμάτιο του Μακαρίου κι ύστερα από εξάωρες συνομιλίες που κράτησαν μέχρι τα μεσάνυκτα ενώ οι Νίκος Κρανιδιώτης, Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, Λουκής Ακρίτας και Αντώνης Γεωργιάδης ανέμεναν στο σαλόνι, δίπλα στο υπνοδωμάτιο του Μακαρίου.

Κοινό ανακοινωθέν που εκδόθηκε με τη λήξη της πρώτης πολύωρης συνάντησης ανέφερε σύμφωνα με τον απεσταλμένο της εφημερίδας "Ελευθερία" Γεώργιο Φιλή:

"Ήρθαν οι μεταξύ μας παρεξηγήσεις. Για τις παρεξηγήσεις υπεύθυνοι ήσαν τρίτοι, όχι εμείς".

Στη συνάντηση όπως παρατηρούσε ο Γιώργος Φιλής είχαν συζητηθεί σε φιλική ατμόσφαιρα όλα τα εκκρεμούντα θέματα γύρω από το Κυπριακό όπως η οριοθέτηση των βρετανικών βάσεων και η ένταξη της Κύπρου στην Κοινοπολιτεία στην οποία αντιτίθετο ο Στρατηγός Γρίβας, όπως και τα "οικογενειακά θέματα" στο ΕΔΜΑ, η επιστολή Κυριακίδη, η παραίτηση Παπαφώτη, και αρκετά άλλα.

Την επομένη οι δημοσιογράφοι πίεσαν τον Μακάριο να αναφέρει ποιοι ήσαν οι "τρίτοι" που αναφέρθηκε ότι είχαν προκαλέσει τις παρεξηγήσεις μεταξύ των δύο ηγετών εκείνος δε μειδιώντας απάντησε: "Και οι δημοσιογράφοι".

Σε ερώτηση αν εννοούσε και τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ για τους οποίους έγινε αναφορά απάντησε αρνητικά.

Επίσης σαν ρωτήθηκε αν εννοούσε και επισήμους κύκλους πρόσθεσε χαρακτηριστικά: "Ον έκαστος κατά διάνοιαν έχει" και πρόσθεσε:

"Ας μη μιλούμε τώρα για συνωμοσίες".

Την επομένη έγιναν δύο συναντήσεις το πρωί και το απόγευμα με συμμετοχή των συμβούλων των δυο ηγετών: Νίκος Κρανιδιώτης, Αντώνης Γεωργιάδης και Λουκής Ακρίτας.

Ο Μακάριος παρουσιάστηκε πολύ ικανοποιημένος από τις συναντήσεις της δεύτερης ημέρας και πρόβλεψε επιτυχία.

- Ο Στρατηγός Γρίβας εξέφρασε οποιεσδήποτε απόψεις;

- Μείνετε απόλυτα ήσυχoi για τις συζητήσεις.

- Από την ενημέρωση του Στρατηγού διαπιστώθηκε υποχώρηση κατά την εφαρμογή των συμφωνιών;

- Καμιά αμφιβολία δεν έπρεπε να υπάρχει γι' αυτό. Δεν βλέπω το λόγο γιατί να γινόταν υποχώρηση.

- Οι Αγγλοι έχουν το δικαίωμα επιβολής μονομερούς λύσης για τις βάσεις;

- Δεν γνωρίζω αν υπάρχει τέτοια πρόθεση εκ μέρους των Αγγλων.

Ο Διγενής περιορίστηκε να δηλώσει ότι ενημερώθηκε για τα κυπριακά θέματα αλλά απέφυγε να προβεί σε κρίσεις.

Οι συνομιλίες έληξαν στις **2.30** της **9ης** Οκτωβρίου με μια νέα πρωινή συνάντηση.

Στο ανακοινωθέν που δόθηκε στη δημοσιότητα ένα ανακοινωθέν που δεν μιλούσε τίποτε για τις παρεξηγήσεις και όσα είχαν προηγηθεί, πράγμα που άφηνε να διαφανεί ότι όλα είχαν τελειώσει πλέον για καλά και ότι ήρθαν οι αμοιβαία παρεξηγήσεις:

"Σε πνεύμα κατανόησης και εμπιστοσύνης επισκοπήσαμε όλα τα ζητήματα, τα οποία αφορούν την Κύπρο και τις υφιστάμενες δυσχέρειες. Ως γνώμονα

των σκέψεων μας και των αποφάσεων μας, είχαμε το μέλλον του λαού της Κύπρου και σκοπό την αποτροπή οποιασδήποτε εναντίον του επιθέσεως οποθενδήποτε και άν προέρχεται.

"Τα ύψιστα συμφέροντα του Κυπριακού λαού απαιτούν, κατά την παρούσα βραχεία μεταβατική φάση του καθεστώτος, ενότητα, αδελφωσύνη, όλων και κοινή εργασία, σε πνεύμα καλής πίστης.

"Το μεγαλειώδες πνεύμα αντίστασης των τελευταίων τεσσάρων ετών, ούτε επί στιγμή πρέπει να παύσει να ενδυναμώνει τις ψυχές των Κυπρίων.

Η συνεχής προσπάθεια όλων πρέπει να συνίσταται στην περιφρούρηση του ιδεώδους της ελευθερίας, για να τεθούν τα θεμέλια της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σταθερές βάσεις, προς το συμφέρον της ειρήνης και της σταθερότητας ολόκληρης της περιοχής.

Υπό το πνεύμα αυτό διαβιβάζουμε προς τον Κυπριακό λαό τον κοινό χαιρετισμό μας αγάπης και του απευθύνουμε το ειρηνικό μας μήνυμα.

Στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων ανέφεραν σύμφωνα με το Γιώργο Φιλή ("Ελευθερία" 10.10.1959):

Συζητήσαμε το ζήτημα αν η Κύπρος πρέπει να παραμείνει εντός της Κοινοπολιτείας. Επί του θέματος όμως αυτού θα δώσουμε την ευκαιρία στον Κυπριακό λαό να εκφράσει τη γνώμη του.

Ανέφεραν επίσης ότι στο μέλλον θα συνεχίσουν να βρίσκονται σε επαφή "η δε γραμμή που επιτεύχθηκε για τη γαμμή που θα ακολουθηθεί θα διατηρηθεί".

Όταν ο Μακάριος διάβασε το ανακοινωθέν ο Γρίβας ρωτήθηκε για για τις παρεξηγήσεις. Η απάντησή του ήταν κοφτή και στρατιωτική:

"Το τι συνέβη στο παρελθόν δεν είναι δική σας δουλειά".

Οι δύο ηγέτες, σύμφωνα με το Γιώργο Φιλή διακήρυξαν επίσης την προσήλωσή τους στην έντιμη εφαρμογή των συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου και εξήραν τον αποφασιστικό ρόλο που διαδραμάτισαν στις συνομιλίες οι Νίκος Κρανιδιώτης, Αντώνης

Γεωργιαδης και Λουκής Ακρίτας.

Ο Στρατηγός Γρίβας μίλησε ιδιαίτερα, αλλά και σε συνάντηση του με τους δημοσιογράφους για το τι έγινε αργότερα.

Ο Φάνος Κωνσταντινίδης είχε ιδιαίτερη συνάντηση με το Στρατηγό Γρίβα ο οποίος απάντησε σε τρεις καυτές ερωτήσεις:

- Ποιες εξηγήσεις σας έχουν δοθεί Αρχηγέ για τα όσα λέχθηκαν περί συνωμοσίας και συμμετοχής σας σ' αυτήν;

- Όλα έχουν καταρρεύσει, ως χάρτινος πύργος. Μπορούσα εγώ να φαντασθώ μια τέτοια τραγωδία σε βάρος του Κυπριακού λαού; Ουδέποτε. Συνεπώς είναι όλα αναληθέστατα.

- Έχετε συζητήσει με τον Εθνάρχη όλα τα κυπριακά ζητήματα και ποια είναι αυτά που συζητήθηκαν;

- Όλα. Απολύτως όλα.

- Έχετε καταλήξει σε τέτοιο συμπέρασμα ώστε να μη υπάρχει κίνδυνος νέας διένεξης;

- Αυτό δεν εξαρτάται από μένα. Από δικής μου πλευράς πράττω πάντοτε ό,τι συμφέρει στον τόπο.

Παρόμοιες απαντήσεις έδωσε ο Στρατηγός και σε ανοικτή συνάντηση του με τους δημοσιογράφους.

Στην αρχή ο Στρατηγός ξεκαθάρισε ότι δεν είχε ενημερωθεί για τις συνομιλίες και ότι δέχθηκε τις συνομιλίες ως τετελεσμένο γεγονός:

"Μαχόμενος επί κεφαλής της κυπριακής αντίστασης για ολόκληρη τετραετία και υπό συνθήκες αφαντάστως σκληρές χωρίς προηγούμεο στα παγκόσμια χρονικά των απελευθερωτικών κινημάτων με την εξαγγελία των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου βρέθηκα ενώπιον τετελεσμένου γεγονότος το οποίο υποχρεώθηκα εν πάση περιπτώσει να αντιμετωπίσω. Διακήρυξα έκτοτε την ανάγκη της έντιμης εφαρμογής των συμφωνιών, χωρίς καμιά υποχώρηση και επανέλαβα την ανενδοίαστη απόφαση μου να βοηθήσω κατά τρόπο θετικό τον κυπριακό λαό στη νέα φάση της Ιστορίας του.

Ακριβώς η υψηλή αυτή συνείδηση των

γενικότερων υποχρεώσεων μου με οδήγησε στη συνάντηση με το Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου και την έκδοση της χθεσινής κοινής δήλωσης μετά το πέρας των μακρών και εξαντλητικών συνομιλιών μας.

Ενώπιον της κατάστασης που διαμορφώθηκε και προς αντιμετώπιση των δυσχερειών, οι οποίες ανακύπτουν στην εφαρμογή των συμφωνιών καθώς και προς απόκρουση κάθε επιβουλής οποθενδήποτε και αν προέρχεται, όπως τονίσαμε στην κοινή μας δήλωση, προέχει σήμερα η συμφιλίωση και αδιατάρακτη ενότητα και η εγκάρδια συνεργασία κάθε Κυπρίου, ανεξάρτητα ιδεολογίας ή τάσης.

Πρέπει να τονίσω ότι είμαι ιδιαίτερα ευτυχής, διότι στο Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο, βρήκα πλήρη κατανόηση για την όλη κατάσταση και ειλικρινή διάθεση συνεργασίας.

Εφεξής το ζήτημα της εφαρμογής των συμφωνιών, αντικείμενο μονίμου ενδιαφέροντος και άγρυπνου παρακολούθησης από μέρους κάθε Έλληνα, βρίσκεται ως είναι φυσικό από την άμεση αρμοδιότητα και ευθύνη της ηγεσίας της Κύπρου προς την οποία παρέχω αμέριστη την υποστήριξη μου με την πεποίθηση ότι αντιμετωπίζουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη δημιουργούμενη ήδη κατάσταση.

Τρέφω την πεποίθηση ότι με τη συνεργασία και τη συμπράξη όλων μας, η νέα Πολιτεία της Κύπρου, θα λειτουργήσει σε γνήσιες δημοκρατικές βάσεις και ότι θα ολοκληρώσει την ελευθερία ενός λαού προς αξιοποίηση των τεράστιων θυσιών, τις οποίες τα εκλεκτότερα τέκνα του πρόσφεραν στο βωμό του ύψιστου χρέους.

Το αίσιο και γόνιμο αποτέλεσμα των συνομιλιών της Ρόδου αποδεικνύει για μια ακόμη φορά, ότι οι εθνικοί αγώνες, εφ' όσον υπαγορεύονται από αγνότητα προθέσεων και καθοδηγούνται προς απαρασάλευτο αντικειμενικό σκοπό, ουδέποτε αποτυγχάνουσι".

Στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων ο Γρίβας έδωσε σύντομες απαντήσεις:

- Τι εννοείτε ότι βρεθήκατε ενώπιον

τετελεσμένου γεγονότος;

- Εννοώ ότι δεν τέθηκαν εκ των προτέρων υπόψη μου οι συμφωνίες και μου κοινοποιήθηκαν πολύ αργά και όχι πλήρως. Μερικά μάλιστα στοιχεία μου τέθηκαν διαστρεβλωμένα. Όταν μου παρουσιάστηκαν από το Προξενείο έλειπαν τα σχετικά με τους στρατιωτικούς όρους τις διευκολύνσεις και άλλα.

- Εχετε συζητήσει και τα όσα αναφέρονται για συνωμοσίες και προγραφές;

- Ο Μακαριώτατος με διαβεβαίωσε ότι δεν υπήρχαν στοιχεία εντίον μου. Από τις συνομιλίες αποδείχθηκε ότι ούτε συνωμοσία υπήρχε, ούτε κατάλογος προγραφών. Δεν είμαι συνωμότης. Δεν έστειλα όπλα στην Κύπρο.

- Εχετε αναφερθεί σε προφορικές δεσμεύσεις;

- Εάν υπήρχαν προφορικές δεσμεύσεις, ο Μακάριος δεν ευθύνεται κι ούτε τις αποδείχθηκε. Αλλά ούτε κι εγώ είμαι διατεθειμένος να τις αποδεχθώ.

- Από τις συνομιλίες προέκυψε ότι θα ενημερώνεστε έγκαιρα και κατάλληλα για όλα τα κυπριακά θέματα;

- Εχει προς τούτο καθορισθεί τρόπος ενημέρωσης.

- Η δράση του ΕΔΜΑ είναι καρποφόρος;

- Δεν είμαι εγώ υπεύθυνος για το ΕΔΜΑ. Η αποκατάσταση του Φώτη Παπαφώτη και άλλα εσωτερικά ζητήματα του ΕΔΜΑ περιλαμβάνονται σε γενικές αποφάσεις για αναδιοργάνωση του μετώπου αυτού.

- Θα γίνει δημοψήφισμα για το θέμα της ένταξης της Κύπρου στην Κοινοπολιτεία.

- Αυτό είναι έργο του Εθνάρχη.

- Υπήρξε αίσιο και γόνιμο το αποτέλεσμα των συνομιλιών της Ρόδου;

- Εκφράζω την ελπίδα και την πεποίθηση ότι όλα θα αποβούν καλώς. Εγώ θα δώσω κάθε ειλικρινή υποστήριξη προς το έργο του Αρχιεπισκόπου.

- Θα κατέλθετε στον πολιτικό στίβο;

- (Σε έντονο ύψος): Δεν ανέχομαι καμιά ανάμιξη του Κυπριακού στην πολιτική. Άλλο πράγμα η πολιτική κι άλλο τα γενικά ζητήματα.